

**SZEGEDI
ÜNNEPI
HETEK
1974**

Ifj. Kátai Mihály tűz-zománé műveiből rendezett kiállítás megnyitása ma, csütörtökön délután 5 órakor a Képcsarnok bemutatótermében.

XI. Pedagógiai Nyári Egyetem előadásai az MTA Szegedi Biológiai Központjának előadótermében, délelőtt 9-től.

Régi művek, új szerzemények-kiállítás a Bartók Béla Művelődési Központban, július 30-ig.

Bódy Irén textiltervező kétfestő kiállítása a Bartók Béla Művelődési Központban, július 30-ig.

Mészáros Dezső szobrászművész szabadtéri szoborkiállítása a Móra-parkban, augusztus 20-ig.

Melocco Miklós szobrászművész kiállítása a Közművelődési Palota kupolájában augusztus 20-ig.

Mátyás, az európai szellem

Az új szereplő: Maróti Gábor

A délelőtti nap felforrósította a színpad fölötti levegőt. Mintha gőzben mozognának. Most azonban nem számít sem a meleg, sem az előző napi próbáról megmaradt fáradtság. Kevés az idő. Maróti Gábor az egyszerű Sztankay Istvántól vette át Hunyadi Mátyás szerepét, neki tehát nemcsak a nagyszínpadra-komponálás változásait kell követni, feladata ennél jóval több.

— Tavaly végzett a főiskolán, ez az első igazán nagy szerepe, amelyet ráadásul nem mindennapi körülmények között kell megformálnia. Mi minden foglalkoztatja, milyen gondolatok, érzések kísérik, ilyen különleges helyzetben a fiatal színészt?

— Bár a darab, és természetesen a szerep sem ismeretlen előttem, ilyen helyzetben valóban nem voltam még. Szinte a szegedi egyhetes próbasorozat alatt kell a nagy feladatot megoldanom, a friss szerepben ilyen rangos játékok első előadásán bemutatkoznom. Hogy mit érzek? Először is örülök a bizalomnak. Nagyon sokat segít nekem, ha olyan légkörben dolgozhatom, amelyben érődök, ismernek, figyelnek, számítanak rám. A Nemzeti Színházban, ahol érettségi után stúdiós is voltam, és akkor apród a Czilleiben, ilyen a légkör. Amikor a főiskola után visszakerültem, úgy fogadtak, mint, aki hazajött. Az elmúlt évadban két, jelentősebb feladatot kaptam, Weiss Hölderlinjében az anarchista, Vampilov Múlt nyáron történt című darabjában Páska szerepét játszottam. És most, Marton Endre bizalmából Hunyadi Mátyás érdekes, izgalmas alakját formálhatom meg. Mátyás széles látókörű ember. Korának szülte, de környezete fölé magasodó, a többieknél mindig egy lépéssel előbbre tartó, európai szellem. Egyéniségének néhány vonása a legkülönbözőbb korok emberét is jellemezheti. Mai színpadon ma is érvényeset szeretnék mondani róla.

— A Dóm téri színpad nem ismeretlen Maróti Gábor számára, tavalyelőtt a Rómeóban Balthazárt játszották, akkor még főiskolásként.

— A legjobb helyem Szegeden a Dömötör-torony, nemcsak azért, mert ott hívós van. Szerettem nézegetni a freskókat. Két évvel ezelőttről kedves emléket is őrzök; a próba szünetében

bementem pihenni. Ott nézélődött egy gimnazista korú kislány, beszélgetni kezdtünk. Később négyoldalas levelet kaptam tőle, amelyben legnagyobb meglepetésemre arról írt, hogy megváltoztatta a színészekről alkotott rossz véleményét. Azt hitte addig, mi valami különleges embercsoportot alkotunk, akik a hozzá hasonló, közönséges halandókat észre sem veszik. Ezzel, a kicsit naiv véleményével persze nem hiszem, hogy egyedül van tavalyelőtti beszélgetőpartnerem, holott nekem például az ismerkedés a hobbim, minél több emberrel szeretnék legalább szót váltani. Ezért utazom gyakran vónattal, ott lehet beszélgetni.

Szeretek szinkronizálni, mert közben van mit figyelni, átérezni, élni mások sorsát, és egyúttal tanulni a szakmát. Amikor csak tehetem, külföldre megyek, színházakat és járókelőket nézegetni. Szeged után egyhónapos tanulmányútra indulok Angliába. Ha erre és Hunyadi Mátyásra gondolok, azt kell mondanom: az idén szerencsés nyaram van.

A budapesti Nemzeti Színház nyolc szezonban játszott már Vörösmarty drámáját, s mint a szegedi utcai plakátokról is kiderül, a Dóm téren a kétszázadik előadásához érkeznek. A népes szereplőgárdában, kitűnő színészek között, egyetlen új szereplő lesz: Maróti Gábor.

Sulyok Erzsébet

Kifejezőbb gesztusok

**Gara és Újlaky civilben
és színpadon**

Raksányi Gellért és Györfly György próbaszünetben

Fehér vászonkalap és nadrag, frottír ing, napszemüveg — Györfly György és Raksányi Gellért, Gara nádor és Újlaky erdélyi vajda megismerkedési civilben kávéznak a diákok kedvenc találkozóhelyén, a Gödörben. A könnyű nyári ruhát azonban hamarosan súlyos jelmezekkel cserélik fel, közeledik a bemutató napja.

Egyelőre még barátkoznak a színpaddal, próbálgatják hangjukat, a mikrofonok szeszélyeit szeretnék kiismerni. Györfly György először vesz részt a szabadtéri játékokon. Mivel a színpadról a színész nem tudja ellenőrizni saját hangjának erejét, nem sajnálta a fáradságot, felment a nézőtérre, meg-megállt a sorok között, figyelte kollégái hangját, honnan, milyen erővel közvetítik a mikrofonok. Bizony a technika ördöge nemegyszer megtérfálja őket, nem mindig mikrofonközben a legtisztább, legáthatóbb a hang.

A színpadon egymástól méterekre dialogizáló figurák, mintha bizalmasan beszélgetnének. Marton Endre utasításai is gyakran a játéktér kitöltését, a távolság növelését követelik.

A díszletek remekül sikerültek, a színészek az első pillanattól érezték, már a próbák kezdetén otthonosan mozogtak közöttük. Györfly György erről nemcsak az előadás résztvevőjeként, hanem nézőként is meggyőződött. Raksányi Gellért rögtön folytatja:

— Varga Mátyás díszletei rendkívül kifejezőek, anyag-szerűek, tökéletesen harmonizálnak a rendezői elképzelésekkel.

Raksányi Gellért már harmadízben játszik a Dóm téren. Tapasztalatai szerint külön feladatot ró a színészre a szabadtéri produkció.

— A szokásosnál lassabban, artikuláltabban kell beszélni, a nézők figyelmét, tekintetét széles, kifejező gesztusokkal is irányítjuk.

— A beszéd és a mozgás is fárasztóbb — folytatja Györfly György. — Óriási játéktérrel kell kitöltenünk, a megszokott járáskor megváltoztak, gyakran az egész színpadot megkerüljük, lépcsőkön futunk le és fel, amíg következő jelenésünk helyére érünk. A legszokatlanabb mégis az, hogy a nagy távolság miatt nem tudunk közvetlen kapcsolatot tartani a közönséggel.

Mikor a darabra terelődik a szó, mindketten szívesen beszélnek az általuk megismerkedett figurákról. A tétovázó, latolgató Gara nádorról, aki többnyire csak rezonál a történetekre, cselekvésre képtelen — Györfly György sajnálattal mondja, hogy Gara a tervezett trilógia második részében vált volna központi, cselekvő figurává, ezt azonban a költő csak töredékeiben írta meg.

Újlaky Miklós erdélyi vajdát Raksányi Gellért Szilágyi Mihály szavaival jellemzi: „... hatalmas ész és kiváló harcos veszett el benne”, tehetségét nem a jó ügy szolgálataiba állította. Jellemének megformálásakor Raksányi Gellért rendkívüli képességeit is szeretné megéreztetni a nézővel, annak ellenére, hogy Gara a darab tanulása szempontjából elítélendő figura.

— A rendkívül összetett jellem megismertetése mellett Gara személyéhez és általában Vörösmarty darabjaihoz elévülhetetlen igazságuk, ma is aktuális erkölcsi tanulságuk vonz.

— Vörösmartyt játszani nemcsak ezért élvezet — folytatja Györfly György. — Darabjaival a nemzeti hagyományokat és a szép magyar nyelvet ápolta. Külföldi utazásainak alkalmával meggyőződhetünk arról, hogy a Szovjetunióban, a szocialista országokban, de Nyugaton is, tudatosan műsorra tűzik és nagy sikerrel játsszák a sajátos nemzeti darabokat. A kulturális értékek a hagyományokban gyökereznek. Vörösmarty drámái nyelvünk tisztaságának megőrzését is segítik. Régi, hangulatos, sokszínű szavai gyakran nosztalgiát ébresztenek bennünk. Szeretnénk, ha újra felfedeznék ezeket, hiszen nyelvünk egyre szintelenebbé válik. A nyelv ápolása, óvása a színészek elsőrendű feladata.

— Vörösmarty szövege egyúttal mérce a színész beszédképessége számára — teszi hozzá Raksányi Gellért.

A Czillei és a Hunyadiak előadásai után az új évadban Györfly György Gorkij Jegor Bulicsovjában Pévelt, a pópát alakítja, majd játszik Dante Isteni színjátékában is. Raksányi Gellért pedig legközelebb Tamási Áron Tündöklő Jeromosára készül.

Ladányi Zsuzsa

A környezetvédelem jogi szabályozása

**Interjú dr. Antalfy György
egyetemi tanárral**

Elkészült az emberi környezet védelméről szóló törvénytervezet. Elsősorban az a célja, hogy a jelenlegi és a jövő nemzedék életfeltételeinek javítása érdekében az emberi környezet védelmével kapcsolatos jogszabályokat megállapítsa. A törvénytervezetet, a Hazafias Népfőrszolgálat Országos Tanácsa a környezetvédelmi feladatok és a követelmények minél jobb megismerése és a törvényalkotás demokratizmusának szélesítése jegyében országos vitára bocsátotta. Így kerül sor Szegeden, két alkalommal is, július 19-én és 22-én nyilvános társadalmi vitára. A témáról kérünk interjút dr. Antalfy György egyetemi tanártól, országgyűlési képviselőtől, a Magyar Jogász Szövetség elnökétől, hogy feleletet kapjunk a jogi szabályozás szükségességéről és előzményeiről.

— Új feladat-e nálunk a környezetvédelem jogi szabályozása?

— A környezetvédelmi törvénytervezet vitájával kapcsolatban elsősorban arra szeretnék utalni, Magyarországon a módosított alkotmány az állampolgárok alapvető jogai között leszögezi, hogy az állampolgároknak joguk van az élet, a testi épség és az egészség védelméhez. Ezt ma már nemcsak a munkavédelem, az egészségügyi intézmények és az orvosi ellátás megszervezésével valósítjuk meg, hanem éppen az emberi környezet védelmével is. Így azt mondhatjuk, az emberi környezet védelme bekerült az állampolgári alkotmányos jogok sorába. Nálunk a hatályos magyar jogszabályok között az utóbbi 10–12 évben egyre több olyan rendelkezést találhatunk, amelyek az emberi környezet védelmét biztosítják. A környezetvédelem jogi szabályozása ezért nem tekinthető merőben új feladatnak hazánkban sem. A hatályos jogszabályok, amelyek az emberi környezet megőrzésének és védelmének kérdését érintik — a környezetvédelem jogi szabályozása megközelítési módja alapján — három csoportra oszthatók. Ezek a következők: a termelői, ipari, gazdasági tevékenységek szabályai, amelyek között környezetvédelmi szabályok is vannak. Így az építészetről, a vízügyről, a mezőgazdasági rendelkezések földkezeléséről, az erdő- és vadgazdálkodásról szóló törvények, a sugárzó anyagokról kiadott 1964-es kormányrendelet és az 1968-as tv. a növényvédelemről. Az emberi egészségvédelem jogi szabályai között környezetvédelmi rendelkezések is találhatók. De olyan jogszabályokról is említést kell tenni, amelyeknek kimondottan a környezetvédelem a tárgya. Ilyen az 1961. évi törvényerejű rendelet a természetvédelemről és a levegő tisztaságának védelméről szóló kormányrendelet is.

— Ismeretes, hogy a környezetvédelemről már több államban törvényt hoztak, így például az Oroszországi SZSZK-ban, Svédországban, Romániában, az NDK-ban, Ausztriában.

Hazánkban nagy figyelmet fordítanak a nemzetközi folyók környezetvédelmének tanulmányozására. Mivel jóformán csak szocialista országok a szomszédaink, amelyekkel legjobb viszonyban vagyunk, a problémánkat baráti tárgyalások keretében lehet rendezni. Szerencsére ugyanilyen feltételek mellett lehet szabályozni az Ausztriát és Magyarországot közösen érintő valamennyi kérdést, így a környezetvédelem problémáit is. Egyébként a nemzetközi folyóvizek kérdésének témája nagy érdeklődést váltott ki a magyar jogásztársadalom széles köréből. Ennek következtében a Magyar Jogász Szövetség bizottságot hozott létre azzal a céllal, hogy a nemzetközi folyók szennyezése elleni védelmet a nemzetközi jogi szempontok alapján is megvizsgálja.

— A jogi gyakorlatban eddig hogyan jelentkeztek azok az esetek, amelyek az ember egészséges környezetét károsították?

— A környezetet befolyásoló kárt okozó esetek körében a legjelentősebb károsító tényezők az urbanizáció, az ipar és mezőgazdaság fejlődése következtében jelentkeztek. A városközpon- tok kialakítása során a nagyobb építkezések és ezekhez csatlakozó beruházások mellett, épületek és egyéb

létesítmények rongálódnak meg, s a kivitelezésnél sokszor jelentős károk származnak az idegen területeken való indokolatlan átjárásból és a jogtalan igénybevételektől is. Ezek megelőzése és elhárítása csak a tervezés és kivitelezés körültekintőbb lebonyolításával, a szomszédos ingatlan tulajdonosok érdekeinek fokozottabb figyelembevételével oldhatók meg. A jelentősebb ipartelepek körzetében nagy számban fordulnak elő a levegőnek a környező mezőgazdasági területeknek, a folyók, tavak vizének szennyeződéséből eredő károk. A jelentősebb ipari létesítmények, főleg a cement- és kémiai termékeket, különféle vegyi összetételű műanyagokat gyártó ipari vállalatok országos méretekben szinte felmérhetetlen károkat okoznak. A tapasztalatok szerint a légszennyezéssel, s az ipari szennyvizek lerakásával kapcsolatos hatályos jogszabályrendeletek a gyakorlatban ez ideig nem váltották be a hozzájuk fűzött reményeket. Az ilyen jellegű megelőzés, s a lehető legkisebb mértékű való visszaszorítása érdekében a hatályos jogszabály-rendeleteknek még következetesebb alkalmazására lenne szükség.

A mezőgazdaság fejlődésével, a kemizálási program fokozatos megvalósításával párhuzamosan — részben a kárterítés általános, részben pedig a veszélyes üzem működéséből eredő kárért való felelősség szabályai alapján — jelentős kárigények származnak a növényvédő szerek helytelen használatából. Gyakori, hogy a károsult termelőközvetkezők, vagy egyéni gazdaságok területével határos táblákon történik a vegyszeres gyomirtás, s a széljárás, vagy a nem eléggé körültekintő munka miatt károsodás éri a szomszédos gazdaságok növényi kultúráját, illetve a méhállományt. Az ilyen jelenségek előidézése okainak a lehető minimálisra csökkentése, — tekintettel a vegyszeres növényvédelem elterjedésére — indokolt.

— Milyen országokban van már környezetvédelmi törvény? A nemzetközi együttműködésnek milyen további lehetőségét jelenti e nagyon fontos kérdés szabályozása?

— Ismeretes, hogy a környezetvédelemről már több államban törvényt hoztak, így például az Oroszországi SZSZK-ban, Svédországban, Romániában, az NDK-ban, Ausztriában.

Hazánkban nagy figyelmet fordítanak a nemzetközi folyók környezetvédelmének tanulmányozására. Mivel jóformán csak szocialista országok a szomszédaink, amelyekkel legjobb viszonyban vagyunk, a problémánkat baráti tárgyalások keretében lehet rendezni. Szerencsére ugyanilyen feltételek mellett lehet szabályozni az Ausztriát és Magyarországot közösen érintő valamennyi kérdést, így a környezetvédelem problémáit is. Egyébként a nemzetközi folyóvizek kérdésének témája nagy érdeklődést váltott ki a magyar jogásztársadalom széles köréből. Ennek következtében a Magyar Jogász Szövetség bizottságot hozott létre azzal a céllal, hogy a nemzetközi folyók szennyezése elleni védelmet a nemzetközi jogi szempontok alapján is megvizsgálja.